

Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije

KMETIJSKO GOZDARSKI ZAVOD
NOVO MESTO

Šmihelska cesta 14

8000 Novo mesto

Tel.: (07) 373-05-70, fax: (07) 373-05-90

E-pošta: natalija.pelko@kgzs-zavodnm.si

Splet: www.kmetijskizavod-nm.si

Uporaba zastirk pri pridelavi zelenjave

V profesionalni vrtnarski pridelavi se v Sloveniji predvsem zaradi reševanja težav s pleveli uporabljajo plastične folije, največ črne, rjave in bele polietilenske folije, hkrati pa so pridelki zelenjave manj obremenjeni s ostanki sredstev za varstvo rastlin.* Več se uporabljajo tudi razgradljive nepropustne folije, ki so narejene s koruznega škroba in jih po koncu pridelave lahko zaorjemo v tla. Te so sicer še vedno dražje, a ne smemo pozabiti tudi na strošek odlaganja odpadkov. Zapleveljenost sicer lahko zmanjšamo tudi s herbicidi, ki pa imajo glede na vreme lahko tudi negativne vplive na rast gojene vrtnine. Zmanjšanje zapleveljenosti s prekrivanjem vpliva na boljšo prehrano vrtnin, zaradi zmanjšanega tekmovanja za hrano in svetlobo s pleveli. Obarvane zastirne folije vplivajo na zmanjšanje uporabe herbicidov in manjši vložek dela človeka, ki ni nepomemben element stroškov pri pridelavi zelenjave. Pomembno je omeniti še, da so pleveli pogosto alternativno mesto za škodljivce, zato zmanjšanje zapleveljenosti vpliva tudi na manjši pritisk škodljivcev v posevkih. Prekrivne folije imajo več drugih pozitivnih učinkov v pridelavi zelenjave, zato jih bom v nadaljevanju predstavila nekoliko podrobneje. Pridelave plodovk: paprike, paradižnika, kumaric, melon, jajčevca in tudi solat si danes praktično ne predstavljamo brez uporabe prekrivnih folij in urejenega namakalnega sistema pod njimi. Črna folija se med folijami ogreva zelo hitro, še hitreje se sicer ogreva prozorna, vendar ni primerna, ker ne zadrži rast plevelov. Črno prekrivno folijo uporabljamo predvsem za pridelavo plodovk in za zgodnjo spomladansko pridelavo, ker vpliva na večjo zgodnost in hitrejši začetek pobiranja pridelkov. Tla se pod črno zastirno folijo ogrejejo hitreje, zaradi česar lahko sadimo hitreje. (Za pridelavo plodovk so razmere ugodne, ko so tla ogreta nad 10 °C.) Za dobro ogrevanje tal je potrebno zagotoviti dober stik med folijo in tlemi, med njima ne sme biti zraka. Greda pripravljena za polaganje folije mora biti čim bolj poravnana. Tla morajo biti pripravljena na način, da lahko folijo položimo tako, da se stika s tlemi. Pravilno položena črna folija vpija veliko sončnega sevanja, segreva jo vidni in nevidni del svetlobe. V nekaj toplih dnevih imamo lahko pod folijo, na globini 5 cm, temperature višje tudi za 10 do 15 °C. Bela folija del svetlobe odbije nazaj v prostor in v rastline, zaradi česar se tla pod njo segrevajo manj hitro in ostanejo bolj hladna. Ta lastnost je zanimiva predvsem za pridelavo v vročem delu leta, pri vrtninah, ki so občutljive na visoke temperature tal in zraka. Temperatura tla pod belo folijo je nižja kot na nepokritih rjavih tleh.

Bele folije se lahko uporabljajo tudi v namen povečanja osvetlitve v poznejših terminih saditve, v jesensko zimskih terminih za pridelavo v zavarovanih prostorih, ko predvidevamo, da bo osvetlitev preslaba in jo z belo folijo lahko nekoliko povečamo.

Pri uporabi nepropustnih folij lahko privarčujemo vodo in hranila. Pozorni moramo biti na količine vode za namakanje, saj iz pokritih tal z nepropustno folijo, voda ne izhlapeva tako intenzivno. Pri pridelavi na pokritih tleh potrebujemo skupno manjše količine vode. Tudi izraba hranil je lahko bolj ekonomična oziroma pride do manj izgub. Če pravilno odmerjamo hranila in ne prihaja do izpiranja hranil v nižje plasti delujemo okoljsko pravilno, hkrati pa imamo hranila v območju korenin, ki so zelenjavi dosegljiva.

Tla pod folijo so zavarovana tudi pred gaženjem in padavinami, zato tla niso tako zbita in so bolj zračna. Razmere vplivajo na izboljšano rast korenin in optimalno absorpcijo vode in hranil.

Na prostem se uporabljajo za zastiranje tudi pletene PE in vlaknate folije, ki so prepustne za vodo, pod katerimi ni nujno urediti namakalnega sistema. Te se več uporabljajo pri pridelavi jagodičastega sadja in v ljubiteljski pridelavi zelenjave, njihova trajnost pa je okoli 5 let.

V ekološki pridelavi uporabljamo čedalje več organskih zastirk, ki jih lahko pripravimo iz suhega sena, slame, listja, sveže pokošene, vsaj malo osušene zelene mase, plevelov, ki še ne semenijo, zelišč, komposta, volne in različnih odpadkov papirja. Naloga naravnih zastirk je prav tako preprečevati rast plevelov in zadrževanje vlage v tleh. Zaradi razgradnje oziroma mineralizacije organske snovi imajo učinek sproščanja dodatnih hranilnih snovi v pridelovalna tla. Dobro je, da je material za zastiranje pripravljen tako, da ga ne sestavljajo preveliki deli in je vsaj malo narezan. Slabost organskih mulčev je predvsem to, da moramo skozi vegetacijsko dobo vestno skrbeti za njihovo obnavljanje in vzdrževanje. Ko se plast mulča tanjša, jo je potrebno takoj obnoviti. Skupno je potrebno kar veliko materiala, saj ga po višini potrebujemo v celi sezoni tudi od 20 do 35 cm, saj se organski materiali kar hitro razkrajajo, izjema so lubje in iglice, ki pa jih pri pridelavi zelenjave ne priporočamo (vpliva na zakisanje tal) in zelo počasi mineralizira. Za lastno razgradnjo taka zastirka porabi veliko dušika, ki ga potem lahko primanjkuje za pridelovane vrtnine. Zastiranje tal je zelo pomembno tudi z vidika prilagajanja podnebnim spremembam, saj s prekrivanjem tal privarčujemo vodo, kar je pomembno predvsem tam, kjer so količine vode omejene.

*prednosti v Sloveniji pridelane zelenjave zaradi zmanjšane uporabe herbicidov

Pripravila: Natalija Pelko – KGZS-Zavod Novo mesto